

Požarna varnost v planinskih kočah

Ni ga objekta brez projekta. In če je projekt slab, tudi izvedba ne bo kaj dosti boljša. Če pa projekta sploh ni, izvedba zagotovo ne bo ustrezna in ne bo v skladu s predpisi in varnostnimi standardi. Planinske kočice so v smislu graditve nasploh nekaj posebnega, saj so večinoma v lasti planinskih društev, ki nimajo systemskega dotoka sredstev od države ali drugega stalnega vira, preživljajo se z donacijami, sponzorji, nekaj malega zaslužijo v času odprtja planinskih koč, večina aktivnosti pa temelji na prostovoljstvu kot nasploh vse v planinstvu v naši državi.

Planinske kočice na Slovenskem se že desetletja (stoletja) gradijo, prenavljajo, vzdržujejo po principu planinskih akcij, kjer člani planinskih društev pomagajo po svojih zmoglostih, nekateri obrtniki in podjetniki z materialom in delom, drugi prostovoljci zgolj s pridnimi rokami. Določeno vrsto del opravijo proti plačilu tudi profesionalni izvajalci, ampak to velja bolj za novogradnje ali večje prenovе.

Planinske kočice v sredogorju so dostopne z vozili, do njih so speljane asfaltne ali gramozne ceste. Večina visokogorskih koč pa z vozili ni dostopna oz. je dostop možen le izjemoma ali pa zgolj do neke višine, dalje pa je treba peš, zato pridejo v današnjem času v poštev predvsem helikopterji Slovenske vojske, ki v okviru brezplačnih prevozov velikokrat dostavijo gradbeni material na lokacijo planinske kočice, preostali prevozi se plačajo. Nekatere planinske kočice imajo tudi tovarne žičnice, ki pa niso namenjene prevozu oseb.

Odkar je zakonodajalec omogočil, da požarna varnost od leta 2004 načrtujejo nestrokovnjaki brez dodatnih znanj s področja požarne varnosti, smo v zadnjih desetletjih priča pravi poplavi nestrokovnih projektov, v katerih se pomanjkljivo upoštevajo zahteve požarne varnosti. Planinske kočice se namreč tako po *Pravilniku o požarni varnosti v stavbah* kot po *Pravilniku o zasnovi in študiji požarne varnosti* uvrščajo med »**požarno manj zahtevne stavbe**«, zato praviloma formalno pri izdelavi projekta sploh ne potrebuješ strokovnjaka požarne varnosti, dovolj je že arhitekt ali inženir z

nekaterimi osnovnimi znanji iz varstva pred požarom. Zakaj takšen mačehovski odnos naše države do druge bistvene zahteve varnosti pred požarom, bi morali vprašati obe pristojni ministristvi, ministristvo za obrambo (v pristojnost katerega sodi Zakon o varstvu pred požarom) in ministristvo za okolje in prostor (v pristojnost katerega sodi graditev objektov in Gradbeni zakon).

In ker so pri Gospodarski komisiji Planinske zveze Slovenije že pred desetletjem spoznali, da se večina planinskih koč prenavlja brez sodelovanja strokovnjaka s področja varstva pred požarom, smo leta 2012 sprejeli »**Smernico PZS za požarno varnost v planinskih kočah**«, v kateri so vse bistvene zahteve glede širjenja požara po stavbi, glede evakuacijskih poti in naprav za gašenje. Zavedati se namreč moramo, da večina visokogorskih planinskih koč ni priključena na električno omrežje, zato ni mogoče vgraditi sistemov za javljanje in alarmiranje, pa tudi črpalke za dvig tlaka gasilne vode ne delujejo, če nimajo električne energije. Planinske kočice večinoma uporabljajo električne agregate na bencin ali nafto, v zadnjih letih je bilo vgrajenih tudi nekaj sončnih elektrarn, ki pa ne omogočajo priključevanja močnejših električnih naprav. In ker hiter dostop gasilcev ni možen, je tudi gašenje požara v času nezasedenosti planinske kočice onemogočeno oz. se prične s precejšnjo zakasnitvijo.

Pri obratovanju planinskih koč moramo zato predvsem ločiti obdobje, ko je planinska kočica odprta (včasih samo čez vikend), od obdobja, ko je zaprta čez teden ali dlje. V času odprtja so v koči oskrbnik z osebjem (kuhar, natakar, pomočniki) in seveda obiskovalci – planinci. V takšnih primerih je izjemno pomembna pravočasna evakuacija in pravočasno odkrivanje začetka požara, kar omogoči, da usposobljeni oskrbnik planinske kočice tudi pravočasno začne z gašenjem. Seveda je osnovni pogoj za začetno gašenje usposobljenost osebja in dovolj velika količina gasilnih aparatov in gasilne vode. V času zaprtja kočice pa predstavljajo največjo nevarnost električne inštalacije, ki zaradi sončnih elektrarn in

ogrevanja niso odklopljene, saj se mnoge kočice uporabljajo čez vikend, čez teden pa so zaprte. Veliko nevarnost predstavljajo tudi posebne (zimске) sobe v planinskih kočah, ki so praviloma skozi vse leto brezplačno dostopne planincem kot zavetišče čez noč ali v slabem vremenu. Praviloma imajo te zimске sobe ločen dostop od zunaj in niso povezane z ostalimi deli planinske kočice. Problem se pojavi, če si planinci želijo pripraviti tople napitke ali skuhati kakšno juho, saj takrat uporabljajo svoje prenosne plinske gorilnike ali pa peč na trda goriva v zimski sobi, saj je to idealen vir požara, ki lahko ogrozi celotno planinsko kočico.

Planinske kočice lahko uvrstimo v klasifikacijo CC SI:

121 – Gostinske stavbe

1212 – Druge gostinske stavbe za kratkotrajno namestitev

Če je planinska kočica pritlična (**P**) brez možnosti namestitve v mansardi ali podstrešju in s skupno površino do 600 m², velja za nosilnost naslednja zahteva:

- negorljiva nosilna konstrukcija ali R 30
- dovoljena je lesena nosilna konstrukcija

Če ima planinska kočica pritličje in za namestitev izkoriščeno mansardo ali podstrešje (**P+M**) in skupno površino do 600 m², velja za nosilnost naslednja zahteva:

- R 30
- dovoljena je lesena nosilna konstrukcija

Če ima planinska kočica pritličje, nadstropje in za namestitev izkoriščeno mansardo ali podstrešje (**P+1+M**) in skupno površino do 600 m², velja za nosilnost naslednja zahteva:

- R 60
- dovoljena je lesena nosilna konstrukcija, zaščitena s požarno odpornimi in negorljivimi materiali

Če so v planinski kočici nastanitvene enote (planinske sobe), je požarna odpornost v skladu s točko 2.11.2 iz TSG-1-001:2019 minimalno (**R)EI 30**. Vhodna vrata v vsako planinsko sobo morajo imeti požarno odpornost najmanj **EI₃₀-C3**. Varnostna razsvetljava je večinoma obvezna (>10 postelj, >100 uporabnikov), prav tako sistemi za požarno javljanje in alarmiranje (>20 ležišč).

Požari v planinskih kočah so v zadnjem času precej pogosti, vzroki so različni. Predvsem je treba razumeti, da je požarna ogroženost v planinskih sobah večja kot v običajnih hotelskih sobah ali pri prenočevanju v gostišču, predvsem iz naslednjih vzrokov:

- Ker v visokogorskih planinskih kočah ni električne energije, ni omogočeno javljanje in alarmiranje v primeru požara, zato se skrajša dragoceni čas za hitro začetno gašenje in varno evakuacijo.
- Na kočah so vgrajene sončne elektrarne, v kočah pa so posebni prostori ali samo mesta za polnjenje baterijskih akumulatorjev. Ti prostori so mnogokrat slabo prezračevani in večinoma niso poseben požarni sektor, kar je lahko vir požara.

- Električne meritve se ne opravljajo v predpisanih zakonskih rokih, zato ni mogoče pravočasno ugotoviti napake na električnih inštalacijah, ki so statistično najpogostejši vzrok za nastanek požara.
- Voda se v visokogorskih kočah zbira v lastnih rezervoarjih zgolj kot deževnica ali lokalni izvir, v bližini planinskih koč praviloma ni zunanega hidrantnega omrežja, dostop gasilcev s cisternami z vodo je otežen ali nemogoč, zato ni dobrih možnosti za učinkovito in hitro gašenje požara z vodo. Na razpolago so običajno le gasilniki, ki zadoščajo le za gašenje začetnega požara, požara večjega obsega pa z njimi ni mogoče pogasiti; zato planinske kočice v požaru večinoma pogorijo do tal.
- Evakuacijske poti niso ustrezne, saj se mnogo vrat na evakuacijskih poteh ne odpira v smeri evakuacije, vrata nimajo okovja za izhod v sili, ponoči so včasih tudi zaklenjena, evakuacijske poti iz nadstropij ali mansarde so mnogokrat zavite ali speljane po lestvah in včasih po neprimernih stopnicah, zato je evakuacija upočasnjena in v primeru panike nevarna.
- Glede na to, da lahko predpostavimo, da ni vgrajenega sistema za javljanje požara, sme biti dolžina evakuacijske poti od izhoda iz prostora (npr. planinske sobe) do izhoda na prosto največ 15 m, v kar šteje tudi pot po stopnišču. To je pogosto preseženo.
- Izhodi na evakuacijski poti bi morali biti široki najmanj 90 cm, kar je redko.
- Za odvod dima iz stopnišča večinoma ni poskrbljeno, ponekod ni na razpolago nobenega okna, ki bi ga bilo možno odpreti v primeru požara.
- Mnogo nadstropij in mansard ima le eno možno pot evakuacije, kar v primeru požara v kleti ali v pritličju planinske kočice onemogoči varno evakuacijo iz višjih etaž, alternativa je skakanje skozi okna ali čez balkone, če obstajajo.
- V planinskih sobah si nekateri planinci s svojimi plinskimi gorilniki pripravljajo topli obrok in s tem povečujejo požarno ogroženost celotne planinske kočice.
- V zadnjih desetletjih je veliko več hitro gorljivih in vnetljivih snovi, saj je praviloma že vsa planinska oprema iz umetnih plastičnih materialov, od nogavic, čevljev, oblačil, spalnih vreč do nahrbtnikov itd. in planinci veselo sušijo jopice iz flisa, nogavice, čevlje ... nad krušno pečjo v centralni planinski sobi ali v bližini peči na trda goriva, kar je idealen vir požara predvsem v nočnem času, ko v teh prostorih ni več osebja.
- Kot že omenjeno so sestavni del visokogorskih planinskih koč tudi zimске sobe ali zavetišča, ki so vsakomur dostopna brez kontrole nad njegovo aktivnostjo.

Na osnovi navedenega lahko sklepam, da se je požarna ogroženost v planinskih kočah v zadnjih desetletjih povečala, istočasno pa se požarna varnost ni nič bistveno izboljšala, zato lahko pričakujemo, da bodo požari v planinskih kočah nastajali še naprej in verjetno še pogosteje. Upamo lahko le, da bo v požarih prišlo le do materialne škode in da ne bodo ogrožena življenja planincev in oseb, ki uporabljajo planinske kočice.